

Jak se Cimrman dostal do starobince

Jára Cimrman

JAROSLAV WEIGEL

V roce 1912 opouští Cimrman své liptákovské útočiště a vydává se na cestu do Traunu u Linze. Toto nevelké město vynikalo v Rakousku pouze ve dvou směrech: byla tu největší továrna na dynamit a největší sirotčinec. Cimrman byl vedením tohoto sociálního ústavu požádán, aby aplikoval své proslulé pedagogické zásady na sirotky.

Náhoda tomu chtěla, že se Cimrman do Traunu nikdy nedostal. Ve vlaku se totiž seznámil s profesorem Sajnerem, který se právě vracel z vědecké cesty po Asii, kde studoval problém dlouhověkosti. Staříčkový profesor pojal k Cimrmanovi od první chvíle takovou náklonnost, že mu neváhal sdělit i ty nejintimnější zážitky. Když se ujistil, že mu ostatní cestující v kupé nevěnují pozornost, nenápadně se k Cimrmanovi naklonil, a téměř se dotýkáje ústy jeho tváře, důvěrně mu sdělil, že si ze své výpravy přiváží pravou, v Evropě zatím neznámou asijskou chřipku. Cimrman se vyptal na inkubační dobu a rozhodl se, že chřipku, kterou za devět dní dostane, nepoveze do sirotčince, ale že ji odstůně společně s profesorem Sajnerem. A tak se octl v pošumavském městečku Frymburk, kde Sajner působil jako ředitel starobince. Dostal se tedy do prostředí, stojícího na opačném pólu jeho původního pedagogického zájmu. Ale záhy zjistil, že se problematika starobince a sirotčince v mnohém shodují. Jeho dotazníková anketa připravená původně pro sirotčince to potvrdila. Ukázalo se například, že všichni chovanci ústavu pro přestárlé sirotky. Z četby že mají nejraději pohádky, přednost dávají knížkám obrázkovým. Nejoblíbenějším jídlem je krupicová kaše, nejoblíbenější hrou kulíčky, v zimě koulování. Nemají přesnou představu o tom, čím by chtěli v životě být.

Výsledky dotazníkové ankety Cimrmana tak zaujaly, že se rozhodl věnovat této problematice hlouběji. Ve frymburském starobinci přednesl celý cyklus přednášek, z nichž mnohé vyšly tiskem. Z nejúspěšnějších jmenujme přednášku "Domovina" o pěstování tabáku u podomácku, přednášku nazvanou " O holi" s podtitulem " Dvanáct úderů sebeobranu chromých", dále sestavil publikaci "Pleteme si", což člověk k stáru nejčastěji zaměňuje (sadař - sadista, fraktura - fraktura, žebrák - Točník). Nejnavštěvenější byla přednáška "Druhá míza" a přednáška "Po přechodu", jakési dopravní desatero v kostce. Ze zdravotních témat jmenujme práci " Přestáváme být mužem" a na ni navazující studii " Co s volným časem"

Já bych se rád soustředil na Cimrmanovu stěžejní gerontologickou práci, nesoucí výmluvný titul "Poslední profese". V ní Cimrman důkladně rozpracoval metodiku žebrání. Tak především vymezil už sám pojem žebráka. Odmítal uznat za žebráky ty, kteří při vy

máhání milodarů hrají na nějaký hudební nástroj nebo zpívají. T y přeřadil jednoznačně mezi výdělečně činné hudebníky. Pravý že brák podle Cimrmana získává obživu výlučně tím, že vzbuzuje lít ost. Někteří žebráci mají to štěstí, že je příroda obdařila tak ovým vzezřením, že vzbuzují lítost bez jakéhokoli vlastního při činění. Ti méně šťastní musí k dosažení úspěchu vynaložit jisté úsilí. Zvláštní kapitolu věnoval proto otázce správného obléká ní. Vyloučil zejména drahé kožešiny, jako jsou např. norek, stříbrná liška, perzián apod. Odmítal i elegantní obleky, sportov n í (motoristické, golfové, tenisové atd.). Mimořádnou důležitost přikládal Cimrman žebrákově chůzi. Zavedl proto kursy šourání. Pokud jde o celkové chování, Cimrman klade důraz na takt, i kd yž jistý stupeň drzosti připouští - jinak by se žebrák těžko pr osadil. Ale zároveň varuje: při žebrání zásadně nevyhrožujeme. To bychom se již dotýkali tenké hranice, kde končí žebrání a za číná loupež.

K účinnému vyvolání lítosti patří podle Cimmana i slovní projev . Každý žebrák by měl znát dva tři dojemné příběhy, které by mo hl o sobě vyprávět.

Několik takových příběhů Cimrman pro potřeby žebráků napsal. Po slechněte si tři nejslavnější.

Hrabě lidumil

Byl jsem hrabě a vlastnil jsem veliké panství. Ale chudoba mých poddaných mě tak dojíkala, že jsem jim chodil pomáhat robotova t na svých polích. Tím jsem zanedbal své vrchnostenské povinnos ti. Brzy jsem se topil v dluzích a soused, také feudál, skoupil směnky a přivedl mě na buben. Víc než krejcar mi nedávejte, ne chci se vrátit mezi tu bohatou pakáž.

Umělkyně

Milostpane, když se na mě dnes díváte, jistě byste neřekl, že j sem býval umělkyně. Jmenuji se Hermína Froditová a vystupoval j sem pod uměleckým jménem Herma Frodit. Celý život jsem se nemoh l rozhodnout, mám-li se oženit či vdát. S léty ubývalo nápadník ů i nápadnic, umělecky se mi také přestalo dařit, až jsem skonč il v panoptiku jako stará vodní panna.

Přenošené dítě (Ernest Hemingway povídku označil za nejsmutnějš í příběh světové literatury.)

Jsem přenošené dítě, milostpaní. Když jsem se narodil, bylo mi dvanáct let. Od prsu mě matka nemohla odtrhnout, měl jsem již d ruhé zuby. Do první třídy mě přijali, až když mě matka oholila.

V šedesáti jsem šel poprvé do tanečních, v sedmdesáti do učení . Za první vydělané peníze jsem si koupil třetí zuby a žebrácko u hůl. Krejčárkem nepohrdnu, rád bych si koupil urnu, než je zd ražej.